

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоңнар депутаттарынын область Советинин органы

1955
МАРТ
6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 48 (3242)
Өртөө 20 коп.

Делегейниң херэеженнер хүнү Март 8-тин дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы (1 арин).
СЭКП ТК-нин январь Пленумунун шийтирээрин амдыраалга боттандырар (2 арин).
Ажылчы чоңнар депутаттарынын Тыва область Советинге 1955 чылдың февраль 27-де сонгуттурган депутаттарынын даңкы (2 арин).

Н. Эртиме.—Дөөсөк онгу классчылар-биле ужуражышчыла (2 арин).
Медицинаның ууртту ажылдакчыларынын область чөвүдөс хуралы (3 арин).
М. Шакирзаев.—ССРЭ-нин күрүө чашкынери болгаш Кызыл хоорайның чурттагыч чонунуң салышкынынын өздүгү (3 арин).
Болхозтарының өтөй-сонгудалаңч хураллары чүңү илереткенди (3 арин).

Глус демократиязынын чурттарында (4 арин).
Тайбының Бүгү-делегей Чөвүдөсүнүн Бюроунун кыйгырылыш аразыга ат салышкынынын чыдаалы (4 арин).
ССРЭ-нин көдээ ажил-агыйынын тускай өртендилгениниң талаларын согузарынын дугайында «Де мойн рожистер» солунунуң бижээн чүдүрү АКСИ-та деткиш турар (4 арин).

Делегейниң херэеженнер хүнү Март 8-тин дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы

Бо чылын бистин чуртувустун ажылчы чоңнары делегейниң херэеженнер хүнү—Март 8-ти ССРЭ-нин улус ажил-агыйын хөгжүдериң бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күөсөдери дээш, бүгү совет экономиканың күчүгү үндезини — аар үлөтүрүң чайгылыш чок көдүрүшкүнү дээш, социалистг күрүени улам ынай быжыглаары болгаш совет кижилерин чачагай байдалын бедилер дээш бүгү улустуң демиселиниң байдалында демдеглеп турар. Совет Эвилелиниң ажылчы чоңнары Коммунистг партияның удурутулгазы-биле бүгү социалистг лагериниң улустары-биле акы-дуңмалышкы кадды ажылдажылгага тайбының херээн чайгылыш чок камгалап, улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруктарыны кошкарды, улустарының коллективтиг айылы чок чоруу дээш чүткүлдүг демисежип турар. Совет чурттуң улустары коммунистг тургузуушкунуң кайгамчыктыг улус программасын боттандырбышаан, боттарының күштеринге, улуг Төрээн чуртууң база тайбының демократиянын болгаш социализмниң бүгү лагериниң тилетирбес күчү-шудалына бузурелдиг болуп турар.

Совет эрге-чагырга төөгүдө бир-ле дугаарында херэеженнерни хостап, оларын ивтиледдиң ден эргелг кижигинери кылып, хостуг база ааскежиктиг амдыралдың делгем оруунче үндүргөн. Совет херэеженнер сыныш чок инициативаны, күш-ажылчы маадырлыг чоруун болгаш янзы-бүрү талалыг арга-мергежилдерин илеретпишаан, ажил-агый, күрүне, культура болгаш хөй-ниити политиктиг амдыралдың бүгү адырларында ажилдап, бистин Төрээн чуртувустун байлактарын көвүдөдип, социалистг ивтиледдиң тургузуушкунуң доозар болгаш коммунизмге чоорту шилчилгө дээш демиселиң улуг херээнге улуг салышкыны кирип турарлар.

Миллон-миллон херэеженнер үлөтүрдө, транспортта болгаш тудугларда күш-ажылдың фронтунда эрес, маадырлыг чоруун илередиң турарлар. Херэеженнер бүгү совет улус-биле кадды үлөтүр продукциянын бүдүрүп үндүрерин көвүдөдүр, күш-ажылдың бүдүрүшкүнү бедилер дээш, транспорттуң ажылын экижидер дээш, үлөтүр бажыңнарынын, улуг тудугларының болгаш чуртталга бажыңнарынын тудушкунуң хуусаазын кызырар болгаш ажилгалга өй шаанда кирип дээш демисежип турарлар. Хөй-хөй муң херэеженнер бүдүрүлгелерин мурнакчылары, күш-ажылдың депшилгелиг аргаларынын инициаторлары, бүдүрүлгенин рационализаторлары болуп турарлар. Чүс-чүс муң херэеженнер фабрикаларда болгаш заводтарда инженерлер болгаш техниктер болуп чедишкенин ажилдап турарлар.

Херэеженнер — социалистг көдээ ажил-агыйда улуг күш. Он-он миллион тараачын херэеженнер улус ажил-агыйының эң чугула сорулгаларынын бирээзи — көдээ ажил-агыйың бүгү адырларын көдүрерин шийтирээринге идепкейлиг кирип, тараа бүдүрерин көвүдөдир, малдың баш санын өстүрер болгаш оң продуктулуун бедилер дээш, картофель, ногаалар болгаш техниктиг культуралар бүдүрүлгенин көдүрүшкүнү дээш демисежип турарлар. Он-он муң херэеженнер көдээ ажил-агый бүдүрүлгениң харысалгалыг участоктарын баштап, көдээ ажил-агыйың механизаторлары, бригадирлер, мал ажылының фермаларының эргелчилери, зоотехниктер, агрономнар, колхозтар даргалары, МТС-тер болгаш совхозтар директорлары болуп ажилдап турарлар. Коммунистг партияның болгаш Совет чазактың кыйгырынын ёзуугар муң-муң патриотчу херэеженнер кур болгаш куруккан черлерни шийгээдип алырынче чоруткан.

Улуг Ленин ажылчы чоңнары күрүени эргелеп башкарар чорукка өрениринче, херэеженнерниң калбак кезектерин күрүне херектерин удуртууңга хандылып кириринче кыйгырып чоран. Совет херэеженнер левинчи чагыгы күөсетпишаан, күрүне аппаратының бүгү эволюарынын ажилында идепкейлиг кирип турарлар. 348 херэеженнер ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаттары, ийи муң ажыг херэеженнер—эвилелдешкен болгаш автоном-нуг республикаларының Дээди Советтериниң депутаттары база чартык миллион ажыг херэеженнер—чер-чер Советтериниң депутаттары болуп турар. 2335 херэеженнер улус шийтекчилеринге болгаш 234 муң хире херэеженнер улус төлөлекчилеринге сонгутурган.

Улус өрөдилгениниң болгаш кадды камгалалынын херээнге херэеженнерниң ролу улуг. Миллон ажыг совет херэеженнер боттарының күштерин болгаш арга мергежилдерин өзүп олурар салгалчылары өрөдириниң чагай херээнге, совет уругларыны күш-ажылды коммунистг ёзу-биле көөрүңүң, совет Ада-чуртка кызыгаар чок ынакшылдың болгаш бердинген чоруктуң, коммунизмниң улуг идеяларына шынчы болуп чоруктуң ёзуңга кижиздеринге берип турар. ССРЭ-ниң ийи миллион

ажыг херэеженнери совет кижилерниң каддын эптиг ээлдек камгалавышаан, кадды камгалалының болгаш күш-культураның янзы-бүрү албан черлеринде ажилдап турарлар.

Совет эрге-чагырга эртемниң болгаш культураның эртинелери оларга чедингир болуп чорукту херэеженнерге калбаа-биле ажилдап берип, оларның талантыларының болгаш аргаларының бүгү талалыг хөгжүдөзүнү таарымчалыг байдалдарын тургускан. Эртемниң болгаш культура-чырыдышкыны албан черлеринде үш миллион хире херэеженнер ажилдап турар. Бир миллион 400 муң ажыг херэеженнер дээди болгаш тускай ортумах өрөдилгө черлеринде өренип турар. Совет херэеженнер эртемни болгаш техниканы чаа-чаа ажилдышкынар болгаш чогаалдыгалар-биле байдыны, уран-чечен литературага болгаш уран-чүүлге эвээш эвес салышкынын кирип турар.

Совет херэеженнерни күш-ажылчы маадырлыг чоруу, эртемниң болгаш культураның адырларында оларын ажилы, Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында херэеженнерни кылган эрес-маадырлыг чоруктары бүгү совет улустуң бедик үнөлөшкенин алган. Төрээн чурттуң мурнуңга ачы-хавыназы дээш 2373 херэеженнерге Совет Эвилелиниң Маадыры болгаш Социалистг Күш-ажылдың Маадыры аттарын тывыскан. Миллон ажыг херэеженнер ССРЭ-ниң орденнери болгаш медальдары-биле шаңнаттырган, эртемниң болгаш техниканың, литератураның болгаш уран-чүүлүң талазы-биле шылгангай ажилдары дээш, бүдүрүлгө ажилының аргаларын чогадып кылганы болгаш үндезини-биле сайзырангайжытканы дээш 746 херэеженнерге Сталины шаңналды тывыскан.

Совет күрүне херэеженнерни үргүчүңүң сагыш салышкыны-биле болгаш кичээңгей-биле бүргөп турар. Күрүне болза, херэеженнерниң күш-ажылынын камгалалын хандырып, илерениң болгаш бичин уругларын эрге-ажыктарын камгалап турар. Ажилдаар, дыштаныр, өренир эргени херэеженнерге эр улус-биле бир дөмей кылдыр магадылап берген. Херэеженнер болза, бир дөмей ажилга эр улус-биле бир дөмей төлөвирин ап, бир дөмей социал-страхованиени ажиллап турар.

Совет чуртта ие херэежен улуг кичээлгөйде турар. Сааттыг үезинде херэеженнерге күрүнең күөсө-биле шалынын хевээр артырбышаан, шөлөзени тысып, хөй уругларлыг болгаш бот иелерге материалдыг дузаламчыны көргүзүп турар. Чүгүлө 1954 чылда безин хөй уругларлыг болгаш бот иелерге база чаа төрүтүңгенерге 7 миллиард ажыг рубль пособиелерни төлөп берген. Хөй уругларлыг иелерге бүгү улустуң хүндүкелин тургузуп турар. 44 муң ажыг херэеженнерге «Маадыр-ие» деп хүндүлүг атты тывыскан, дөрт чартык миллион ажыг херэеженнер «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медалы» биле шаңнаттырган. Бистин чуртувуста божур бажыңнарың херэеженнер, уруглар консультацияларының, уруглар яслилериниң болгаш садтарының калбак четкизин тургускан.

Совет херэеженнерниң амдыралы болгаш Төрээн чуртуң чагай чоруунга оларның маадырлыг күш-ажылы бүгү чурттарың херэеженнеринге сорук кириктиң үлөгер-чижек болуп, чүгүлө социализм херэеженнерниң бүрүн хосталгазын хандырып, оларның аргаларын болгаш талантыларын илередиңгө таарымчалыг байдалдарын тургузуп турар дээзиниң чырыктылаңчак херечилели болуп турар. Кыдат Улус Республиканың, Польша Улус Республиканың, Чехословак Республиканың, Герман Демократтыг Республиканың, Венгр Улус Республиканың, Румын Улус Республиканың, Болгарияның Улус Республиканың, Албанияның Улус Республиканың, Корей Улус-Демократтыг Республиканың, Моол Арат Республиканың болгаш Вьетнамның Демократтыг Республиканың империализмниң кичиниден хосталган херэеженнери Совет Эвилелиниң херэеженнериниң үлөгер-чижээ-биле чаа амдыралдың тургузуушкунуңда идепкейлиг кирип турарлар. Март 8-тин хүнүң улус-демократтыг чурттарың херэеженнери демократтыг болгаш социалистг чаартылгаларын чорудар, улустуң чагай байдалын бедилер база эртемни болгаш культураны хөгжүдөр талазы-биле чаа-чаа чедишкенири-биле демдеглеп турар.

Делегейниң херэеженнер хүнү Март 8-ти капиталистг чурттарың ажылчы херэеженнери мөлчүлгениң улам ынайгы күштелишкениниң, ажил чокталышкынының өзүлдөзүнн, амдырал деңгелиниң кудулаашкынының байдалында уткуп турар. Империалисттерниң чепселенишкениниң эңдере бүдүрүп турары болгаш оларның делегейниң чаа дайыныга белеткели ажылчы чоңнарың ажил төлөвирин кызырарының, үндүрүлгени өстүрери-

нин, продуктуларга болгаш массалыг херөгелдиг барааннарыңа өртектерни бедилериниң күөсө-биле, колония болгаш хамаарылгалыг чурттарың улустарын үптээриниң күөсө-биле боттанып турар.

Капиталистг делегейде херэеженнерниң аар-берге байдалы ивтилет амдыралының бүгү адырларыңа оларның эргелерин кызыгаарлаар чорук-биле ханылап турар. Капиталдың хөй-хөй чурттарында херэеженнерни күрүне эрге-чагыргазының органныңга сонгуур болгаш сонгутуур эргези чок. Херэеженнер эр улус-биле бир дөмей ажилдааш, төлөвирин эвээшти ап турар. Эртем болгаш мергежил чедиң алыр эр улуска көөрдө, херэеженнерге оон-даа артык улуг берге болуп турар. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда херэеженнерниң байдалы онза аар-берге болгаш ажыг-шүжүлүг болуп турар.

Капиталистг чурттарың херэеженнериниң экономиктиг болгаш политиктиг дарлалга удур килең-нээшкенири болгаш удурламышкынары чыл бүрү күштелип турар. Бүгү депшилгелиг кижиги төрөгөтөң-биле кадды херэеженнер демократтыг хосталгаларын чаалап алыр, камгалаар болгаш калбартыр дээш, ажылчы чоңнарың демократтыг эргелеринге империалистг реакцияның халдаашкынарыңа удур демиселче улам идепкейлиг көдүрүп турар. Херэеженнерниң улам хөй калбак кезектери ажилдаар, дыштаныр, өренир эрге дээш, иелерин болгаш бичин уругларын камгалаар дээш, күш-ажылдың камгалалы болгаш социал страховани дээш демисежип турар демократтыг организацияларга кирип турар. Херэеженнерниң улам хөй-хөй санын социал болгаш национал дарлалдың бүгү хевирлеринге удур, бүгү кижиги төрөгөтөңниң хосталгазы болгаш аас-кежин дээш идепкейлиг демиселчилерин одуругларында туржуп турар.

Бүгү чурттарың бүгү мурнакчы кижилери-биле кадды херэеженнер империалисттерниң дөгөп турары эңдере чепселенишкенинге болгаш делегейниң чаа дайынын белеткээринге удур тайбың камгалалыңга идепкейлиг кирип турар. Атомуг болгаш водородтуг чепсектерни хоругуу дээш, улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруун кошкардыр болгаш бүгү делегейге тайбынын камгалаары дээш херэеженнерниң демисели калбарган. Ол демиселге улуг роль 66 чурттарың 140 миллион херэеженнерин каттыштырып турар Херэеженнерниң Бүгү-делегей демократтыг федерациязыңга хамааржыр.

Бүгү делегейниң демократтыг херэеженнериниң шийгээшкенинде совет херэеженнер авангардчы ролду ээлеп турарлар. Олар империалисттерниң белеткеп турары атомуг дайыңга удур тайбың дээш, улустар аразынын маргылаалыг айтырларынын тайбын шийтирээрэ дээш демиселчилерниң мурнакчы одуругларында чоруп орарлар. ССРЭ-ниң херэеженнери бүгү чурттарың херэеженнери-биле, тайбының эрге-ажыктары, демократтыг эргелер, уругларың аас-кежин эргим болуп турар бүгү кижилер-биле найыралды быжыглап турар. Делегейниң бүгү депшилгелиг херэеженнери совет херэеженнериниң нүүрүнде тайбын, демократия болгаш депшилгө дээш идепкейлиг демисел талазы-биле шынчы эвилелчилерни болгаш өңдүктерин көрүп турарлар.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитеди херэеженнерниң Бүгү-делегей Хүнү март 8-ти холбаштыр совет херэеженнерге изиг байыр чедирип база бистин социалистг Төрээн чуртувустуң чагай чоруунга үрө-түңгелдиг күш-ажылга олар улам ынай чедишкенингерлиг болурун күзөп турар.

СЭКП ТК совет күрүнең күчүзүн болгаш оң бузулбас үндезини — ажылчың ангы-биле колхозчу тараачынының эвилелин улам ынай быжыглаары дээш, ССРЭ-ниң улустарынын акы-дуңча найыралы улам ынай быжырды дээш демисежиринче бүгү совет херэеженнерни кыйгырып турар.

СЭКП ТК үлөтүрдө, көдээ ажил-агыйда, транспортта болгаш тудугларда ажилдап турар херэеженнерниң күш-ажылдың бүдүрүшкүнү бедилерин, бүдүрүлгенин мурнакчыларынын болгаш чаарткычыларының дүржүлгезин илередиңгө, бүдүрүлгө курлавырларын болгаш аргаларын дилеп тывары база бүрүн ажылгаары дээш демисежирин, 1955 чылдың — бешки беш чылдың доостур чылының күрүне планын хуусаа бетинде күөсөдери дээш демисежирин кыйгырып турар.

Коммунистг партия болгаш Совет чазак аар үлөтүрүң бирги ээлгедө хөгжүдериң моон сонгаар-даа хандыраарын боттарының кол сорулгазы кылдыр көрүп турар. Совет күрүнең күчүзүн, бистин чуртувустуң камгаланыр аргалынын, улус ажил-агыйының бүгү адырларының улам ынай хөгжүлдөзүн болгаш совет улустуң чагай чоруун

өстүрерин чайгылыш чок быжыглаарын чүгүлө аар индустрия хандырып болур. Аар үлөтүрүң күчүлүг суурунга, оң хөгжүлдөзүнн дүргөн темпелеринге даянган, Коммунистг партия улустуң херөгөл чүүлдерин: идик-хептерни, бажың иштиниң херекселерин бүдүрерин болгаш чоңуң культулуг хандыраарын улам ынай калбартыр чедиң алыр.

СЭКП ТК бүдүрүлгени калбартыр дээш, продукцияның шынарын экижидери болгаш бот-үнезин чийгедир дээш, чаа техниканы болгаш күш-ажылдың депшилгелиг методтарын шийгээдип алыр дээш демисежиринче үлөтүрдө ажилдап турар херэеженнерни — ажилчынаары, мастерлерни, техниктерни кыйгырып турар.

Коммунистг партия болгаш Совет чазак социалистг көдээ ажил-агыйы улам ынай хөгжүдөр талазы-биле хемчеглерни ажилдап кылган. Ол хемчеглер чоңуң аш-чем продуктуларыңга, а үлөтүрүң — чиг-этке үргүлчү өзүп турар херөгөлдерин хандыраарыңе утланган. Партия болгаш чазак чоокку 5—6 чылдарда чыл бүрүдөги тараа ажаап алышкынын 10 миллиард пултан эвээш эвес чедирер, мал ажылының кол-кол продуктуларынын бүдүрерин — 2—2 ажыг катап көдүрер, картофель болгаш ногаалар бүдүрерин улгаттырар сорулганы салган.

СЭКП ТК херэежен колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчыларынын бүгү көдээ ажил-агый культуларының дүжүттүң бедилерин дээш, кур болгаш куруккан черлерни улам ынай шийгээдип алыр дээш, кукуруза тарылгазынын шөлүн, картофель болгаш ногаалар тарып олуртулганы калбартыр дээш, чүжүг ажаап ап турда тарааның чидирин кызырары дээш демиселди күштелдиреринче; малдың баш санын көвүдөдириниң болгаш оң продуктулуун бедилериниң планынын күөсөдирин болгаш ажыг күөсөдирин кызымаккай чедиң алырынче, малдың быжыг чөм-суурун тургузары дээш, мал ажилында хөй күш үнер ажилдары механизастаары дээш демисежиринче кыйгырып турар.

СЭКП ТК эртемниң болгаш культураның ажилдакчылары херэеженнерни мурнакчы совет эртемни хөгжүдөрүнче, техниктиг депшилгени боттандыраарыңа оң ролун улам бедик көдүреринче, боттарының күженишкениниң социалистг культураның, литератураның болгаш уран-чүүлүң, улус өрөдилгезиниң база кадды камгалалының чаа көдүрүшкүнүнге угландыраарыңе, албан хаактыг херэеженнерни күрүне аппаратының ажилын бүгү хемчеглер-биле экижидеринче болгаш оң чарыгдалдарын чийгедиринче, совет албан черлеринге бюрократизмниң янзы-бүрү илерээшкениниң зугткаарыңе кыйгырып турар.

Коммунистг партияның болгаш Совет чазактың салганы улус ажил-агыйы улам ынай хөгжүдериң сорулгалары бүдүрүлгө — фабрикаларга, заводтарга, колхозтарга, МТС-терге болгаш совхозтарга чаа-чаа күш-ажылчы курлавырларын хаара тударын негеп турар. Партия, совет, проф-эвилел, ажил-агый болгаш комсомол организацияларының чугула сорулгазы болза, үлөтүрдө, көдээ ажил-агыйга, транспортка, тудугта хөй-ниити бүдүрүлгө күш-ажылды херэеженнерни улам калбаа-биле хаара тудары болуп деп СЭКП ТК санап турар. Улус ажил-агыйының адырларында ажилдап турар херэеженнерниң мергежилин, бүдүрүлгө-техниктиг деңгелин бедилер дугайында хүн-бүрү сагыш салыры; удурутур организмге ажилче херэеженнерни дидин депшидери эргежок чугула.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитеди бүгү совет херэеженнер бистин социалистг Ада-чуртувустуң чагай чоруунга моон сонгаар-даа ак-сеткилдиг ажилдаар, оң байлакшылын, күчүзүн болгаш алдарын көвүдөдир; боттарының бүгү күштерин болгаш билиглерин аныяк салгалчылары күш-ажылга, билиглерге ынак, социалистг ниити чурталганын дүрүмнерин хүн дүлээр, совет улуска болгаш оң Төрээн чуртуңга бердинген кылдыр кижиздеринге бээр дээзинге быжыг идегелини илередиң турар.

Совет херэеженнер Совет күрүнең тайбыңга ынакшылдың даштыкы политиказын моон сонгаар-даа деткир, бүгү делегейге тайбың дээш, атомуг болгаш водородтуг чепсектерни хоругдаары дээш, делегейниң чаа дайынының айылын болдурбазы дээш бүгү чурттарың херэеженнерниң демиселиниң авангардыңга чоруур, ол демиселге бүгү чурттарың ажылчы херэеженнери-биле интернационалдыг харылзааларын быжыглаар.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитеди херэеженнерниң Бүгү-делегей Хүнү март 8-те бүгү совет херэеженнерге байыр чедирип база коммунистг тургузуушкунга болгаш улустар аразының айылы чок чоруу дээш демиселге идепкейлиг чорукту улам ынай бедилеринче оларны кыйгырып турар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин амыдыралга боттандырар

(Районнарнын партия активинин хуралдары)

КЫЗЫЛ РАЙОН

Бизин районун партия активинин хуралына СЭКП ТК-нын январь Пленумунун түнөөлөрүнүн болгаш районун партия организациянын соругаларынын дугайында илеткелди партия райкомунун бирги секретары эш Энзас кылган.

Чер болгаш мал ажылынын хөгжүлдеинде чамдык чедикшилер туражок, районда ам-даа хей четпестер бар дэрин илеткелчи болгаш санал бергенер демдегезин.

Тараа болгаш ногаа-бахчи культуларынын тарыга шалдыр чыл бүрү угадып турар, ыччалажак оларнын дүжүттү дымка чавис болуп артыпшаан. Чамдык колхозтарда (Сталин аттыг, «Чербы», Чкалов аттыг болгаш «Совет Тыва») тараа культуларынын дүжүдү гектардан 11 центнерден ажык болган, а өвөө ажал-агымдын есе артеделде дүжүт 9 центнерден ашпайн турар. Районда картофель дүжүдү ортумаа-биде гектардан 70 центнер, а ногааарыны—85 центнер болуп турар.

Партия организациялары база колхозтарын болгаш МТС-тин удуруткучлары тараа болгаш ногаа культуларынын тары естүреринин агротехникалык экилдериин айтырларынче шоолуг кичээтпей салбайн турар. Ажал админган тарааны ажал-агымды эвес кадалган турарында чамдыкты басырай бээр чүдүдөр бар. «ТАРН-нын XII съездин», «Чербы», «Бай-Бузун» болгаш «Тилеэге» колхозтарга эртен чымын дыка хей картофель донуп калган.

Эртен чымын МТС-тин ажылында хей четпестер турган. Машиналары багай септөөндөн болган чок-ла ажалдайын баар турган. ыччалажак дирекция чери болгаш партия организацияны (секретары эш Мокеев) чогуур түнөөлөрдери кылбаан, оон ужурунда машиналарын болгаш көдө ажал-агымдын чепсек херекселдеринин септелгиз база узамдыгып турар.

Районда колхозтарга нинтинин малын баш санын естүреринин планы эртен чымын күтүнгенде. Мурнакчы малчынар малдын продуктууну улагаттырар талаан-биле бедик көргүзүлгери чедип алган. Чижээлээрге «Чербы» колхозун хей кадрчымы эш Менгий-оол болуун малдан турар хей бүрүздүндөн-не 2,3 килограмм дүктү алган. «Бай-Бузун» колхозун саанчымы эш Долгар анаа быжылгаан инек бүртүздүн-не 1200 литр сүттү саап алган. «ТАРН-нын XII съездин» колхозтун хаан алаакчымы эш Чайма төрүр хаан бүртүздүн-не 18 хаан оолдарын алган. ыччалажак малдын продуктууну районда нинтизи-биле дыка четпес.

Сталин аттыг колхозтун бизанчымы эш Тас оол мал ажылын чедикшиктин хөгжүдөр төлөөдө картофель болгаш ногааар тарылганан улагаттырар херек деп болууну саямалга демдегезин. А колхозтарда өлгө кичээтпейн амчдаа шоолуг салбайн турар.

Мал ажылынын продуктууну бедилер төлөөдө шыктыг чечеринин, ламкынни мурунда кууруузынын тарылгалын кал-барынычы кичээтпейн салыр ужурут деп чүвени санал бергенер айтыккан. Мал кажааларынын туушукунун экилдериинин, мал ажылында хей күш үнөр ажылынын механизастарынын эртенге чүгүлдүм олар бага чүгүлдүмүзүм.

Колхозтарын фермаларында мал ажылынын продуктиванын үндүлүн чогуулауу четпес чорук болуп турар дэринин

Белеткелдер министрествоунун районда төлөөлөкчизи эш Черкызин демдегезин. Ол чорук продукцияны төтөгел чарык-дарыны таарымчалыг байлаарын тургузуп турар. «Бай-Бузун» болгаш «Баян-Хем» колхозтар күрүнөгө сүт дукаарынын планын күтүспезин.

Белеткел организациялары чогуур инициативаны илестпейн турар. Маслопром конторанын ажалдакчылары колхозтарга довар барып турар, саргаж садып алышкынынын планын күтүспезиней турар деп санал бергенер чөптү-биле демдегезинер. Мал ажылынын продуктуларын дукаап турар колхозчуларга болгаш колхозтарга бараанарын таарыштыр садыгдарын органи-заставаан.

Мал ажылын хөгжүдериинин херөөндө хей-хей четпестер болза, партия органи-зациялары, колхозтарын баштаар чера-ри малчын кадрларын кичээтпейн болгаш өөрдериинин дугайында чогуур сагып салбаанын болдуган. Партия болгаш совет — активинин иштинин ажалдакчылар малчынарга, маангын оларда малчынарга шоолуг барбайн турар. Фермаларга садыгдар органи-заставаан.

Малчынар ортузунга полит-массалыг ажалды дыка багай чорудуп турар. «Баян-Хем» колхозтун партия болгаш комсомол организациялары 8 кичээлден тускай культбригаданы тургускан. Оң кичээтпери фермаларга болгаш олар-дары барын СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын болгаш ССРЭ-нин Дээди Советинин ийги сессиянын шиитпирлерин малчынарга таанышты-рып, концерттеринде көргүскенер. ыччалажак ол-даа, еске-даа колхозтарда малчынар ортузунга үрүлчүлүн кичээ-тидиге ажалын чорутпайн, харын ону кампания кылдыр чорудуп турар.

Болжол фермаларында кадрларын үнүчөл чоруп кончуп хей болуп турар. Чижээлээрге, «Тилеэге» көдө ажал-агым артеделинде 1954 чылда саанчылар 3—4 катап солушкан. «Бай-Бузун» колхозта байдал бага шак ыдыг болуп турар.

Комсомолчулар болгаш аныктар мал болгаш чер ажылынын улам ийгайы хөгжүлгезинге улам хей чүдөдери кылдырып күзеп турарлар. Ийги турбузе партиянын район комитети, партия өгө организациялары комсомолчуларын болгаш аныктарын ромы чедир үнөөлө-вейн, оларын багай удурутп, оларга дуза көргүспезин турар. Артедлер баштаар черлери аныктарын колхоз бүдүрткөз-ини харымсалгангы участоктарыныче шиитпирин эвес депшидин турар. Рай-ондук комсомолчулар кууруза тарыл-галын шефе алып чорукту оларга да-гызын илгеп турар болгаш олар ботта-рынын ол хулаагезин ажаларын-биле күтүспезин шыдаар дэринин ВЛКСМ райко-муну секретары эш Губин бүтүредип чүгүлдүм.

Хуралдын киржикчилери СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын чүгүлдү деп көргөн болгаш ону чедикшиктин күтүспезинге уланган демдегери ай-тыккан. Район хоорай башкы болган-биле Кызыл хоорайнын ажалчы чонна-рын ногааар-биле болгаш мал ажылы-нын продуктуларын-биле хандырымын чүгүлдүмчө өлгө кичээтпейн ула-ндырган.

Хуралдын киржикчилери СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын чүгүлдү деп көргөн болгаш ону чедикшиктин күтүспезинге уланган демдегери ай-тыккан. Район хоорай башкы болган-биле Кызыл хоорайнын ажалчы чонна-рын ногааар-биле болгаш мал ажылы-нын продуктуларын-биле хандырымын чүгүлдүмчө өлгө кичээтпейн ула-ндырган.

ЭРЗИН РАЙОН

Эрзин районун партия активинин ху-ралы болуп эртен. Колхозтар болгаш көдө Советтер даргалары, колхозтарын партия өгө организацияларынын сек-ретарлары, мал фермаларын эртенге че-дери партиянын Тен Комитетинин январь Пленумунун шиитпирлерин районга че-дикшиктин боттандырынын практик-тин соругаларын чүгүлдүмчө идел-кейлиг киришкенер.

Мал ажылынын продуктууну бедил-дериин ахты негелдериин районун кол-хозтары четпес боттандыры турарын партия активинин хуралы айткан. Эр-тен чымын инек салчыларында «Ком-мунизмче орук» колхозта эш Олзеймаа 480 литр, «Чаа орук» колхозта эш Севес Севел 513 литр, «Сталинч орук» кол-хозта эш Долгатай 610 литр сүттү инек бүртүздүн саап алганар. Ол болза, рай-онд он эки көргүзүдөр болуп турар. ыччалажак саанчы бүрүдү инек бүртүздүн оон хей сүттү саап ал болурунун аргалары бар. Ол аргалар четче ажал-агымды турарын актив хуралынын кир-жикчилери шүгүлдүмчө.

Колхозтарын мал ажылында үрелде ажалы ам-даа экилгезин. Малдын ажал-агымды болгаш азыралында улуг чет-пестер бар. Мал ажылы механизасты-майн турар. Ол бүтү болгаш еске-даа чылдааанар малдын продуктууну бедилерин хандырайн келген.

Районда көдө ажал-агымды билдир-генин пропагандалары болгаш мурнакчы дур-жуганын негелдери дендин кошкак тур-густунган. Бу дугайында областын көдө ажал-агымды эртенгезин, политиктиг бол-гаш эртен билдиргенин негелдериинин Бу-гү-өвөөдө нинтигезинин тыва область салбырынын артедели чөптү шүгүм-чүл болган. Ол организациялар көдө ажал-агымды текарларына лекциялар вок-чугаларын дыка четпес органи-застан турарын хуралдын киржикчилери шүгү-лдүмчө.

Областын культура эртеледи ол районга кино чедикши эстүреринин орунуга, хар-ын ону кызырарын ордоккоп турар. Сөөлү үелө районга чаа кинолар келбейн турар. Областын культура артеделинин удуруткучлары он чөптү негелдери кичээтпей салыр ужурут.

ажалы ам-даа экилгезин. Малдын ажал-агымды болгаш азыралында улуг чет-пестер бар. Мал ажылы механизасты-майн турар. Ол бүтү болгаш еске-даа чылдааанар малдын продуктууну бедилерин хандырайн келген.

Районда көдө ажал-агымды билдир-генин пропагандалары болгаш мурнакчы дур-жуганын негелдери дендин кошкак тур-густунган. Бу дугайында областын көдө ажал-агымды эртенгезин, политиктиг бол-гаш эртен билдиргенин негелдериинин Бу-гү-өвөөдө нинтигезинин тыва область салбырынын артедели чөптү шүгүм-чүл болган. Ол организациялар көдө ажал-агымды текарларына лекциялар вок-чугаларын дыка четпес органи-застан турарын хуралдын киржикчилери шүгү-лдүмчө.

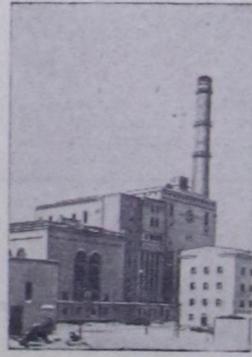
Областын культура эртеледи ол районга кино чедикши эстүреринин орунуга, хар-ын ону кызырарын ордоккоп турар. Сөөлү үелө районга чаа кинолар келбейн турар. Областын культура артеделинин удуруткучлары он чөптү негелдери кичээтпей салыр ужурут.

Анык инектер кадарчызы

Тараада Ленин аттыг колхозтун аны-к инек кадарчымы Малды Бакмылды ол ажылына 1948 чылдан эгелээр. Колхозтун бааза алаакчыларынын дору-турган баазааларын алган, бо аралында сүт-баран фермазын эш Бакмылды че-ше инектерин естүрү дүжааган дээр.

Бо чымын оон кадалында 52 анык инектерден 40 ажыг херези төрүр, оларын чөпкү хуңерде фермага ийли-дип бөөринге белеткен турар. Эртен чымын эш Бакмылды муң ажыг күш-үлүн ажалдан алган.

М. КАВАА-САРЫГ.

Рига, Чымыл күжүбиле ажалдаар электрцентралдын (ТЭЦ) бирги валчезини туудушкуну доозулган. Хоорай кыдымынга кымса хуусаанын иштинде ТЭЦ-тин кол чорупуун болгаш албан кылдыр бакчыларын тут-кан, бедик бакчынынын көтөлү болгаш турбогенератору эитен кыл-ган. Ийги турбоагрегатты бо чыл-дын чайынында туудузулар ажал-агымды килер деп хулаагез алганнар. Чурукта: Рига ТЭЦ. Фото Е. Ясеновчуу.

Бедик хүлээлгелерин алган

Эрзин районун «Коммунизмче орук» колхозтун колхозчулары СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын тааныш-кып, часы тарылгага белеткелди өй-шанды дооскан, часык хону ажалы 10 ажыг хуңерде агротехниктиг дендеге эр-терип, чайгы ажалгазын аки чоруп, күсүк ажал алышкынын 7 ажыг ху-нүде чидирг чокка чоруду хулаагезин алган. Колхозтун өгөрү бригаданы ногаа, шөлдү 50 шанаа едекти сөөртүп төк-кел болгаш 11000 чөмшүг саважым-тарын кылган.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОНДА

Политмассалыг ажыл

«Октябрь 30 чымы» көдө ажал-агым артедели кылдыр өлсүп, плакаттар-быде көрүштүп кылдыр шиметинге, политиктиг болгаш уран-чечен чогаалар-нын литератары-биле, солун, сеткүл-дер-биле болгаш кылдыг музыкалык херекселдерин биле хандырынган. Кызыл өгө политмассалыг ажалды одаа болуп турар.

Кызыл өгө эртелекчизи эш Базе-оолдун удуруткучу-биле агитаторлар СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын болгаш ССРЭ-нин Дээди Советинин сессия-нын материалдарын колхозчуларга та-ныштырып турар болгаш яны-бүрү те-маларга бөсөдаларын база номотгаларын кылган турарлар.

Кызыл өгө эртелекчизи эш Базе-оолдун удуруткучу-биле агитаторлар СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктаалын болгаш ССРЭ-нин Дээди Советинин сессия-нын материалдарын колхозчуларга та-ныштырып турар болгаш яны-бүрү те-маларга бөсөдаларын база номотгаларын кылган турарлар.

Өөреникчилерин харылааган

Ийме школанын пионерлери-биле Киров областын Арский школанын пи-онерлери эртен чылдан бээр чагаалажып келгенер. Ийн школанын пионерлерин харылааган үрүлчүлүдөр турар.

Арский школанын пионерлери чокта чаа Ийме школанын пионерлеринге ча-гаа бижээнер. Ийме школанын пионер-леринин калды өөренип турарын, орус дымды кайм хире өөренип турарын, кан-ды-кандыг сорулар чоруп турарын, школада кандыг бөлүгүнер барын, Тыва-нын колхозтарында кандыг мал хөйүн, Тывада канды-кандыг аныар барын бо-лган үнүштер уну турарын Арский шко-ланын пионерлери сонугурап айтырган-нар.

Ийме школанын пионерлери башкы-ларынын дууламчы-биле долу харым-ны чорутканар.

Ада-иелерин дузалы мчазы

Баян-Тала школанын өөреникчилери сөөлү хуңерде школага 100 кубожег мишты белетпей бергенер.

Ийме школанын өөреникчилеринин ада-иелери школага улуг дузаны көргү-зүп турарлар. 1955—56 өөрдөдө чы-мын 48 кубожег мишты белетпей бер-ген болгаш школанын материал-биле 60 ажыг ак хенти дарап белеткөө.

Чонун кыдыкшылы дээр

Ленин аттыг көдө ажал-агым артеде-ли кичи эжелгезинин эртелекчизи эш Че-чек чонун кыдыкшылы дээр сагып чо-вангыр ажалдан турар. Уругуларын не-лер-биле консултациянын үрүлчүлү чорудуп, бичи чаштарын культуруг кичи-лидер дугайында арга-сүмөн берип тур-рар. Совет медицина болгаш арыг-шевер дугайында лекцияларын болгаш бөсөдаларын колхозчуларга доктамап кылды берип турар, мал болгаш туугу ажылында ажалдан турар колхозчуларга ячки кө-рүдгенин чорудуп турар.

М. ГОРЕЕВ.

Ажылчы чоннар депутаттарынын Тыва область Совединге 1955 чылдың февраль 27-де сонгуттурган депутаттарнын ДАҢЗЫЗЫ

КЫЗЫЛ ХООРАЙ

- Серекий Сергей Агванович — Гаа-Хем-нин № 1 сонгулда округу.
- Распопин Николай Аполлонович — Су-воровтун № 2 сонгулда округу.
- Панасора Виктор Петрович — Тран-спорттун № 3 сонгулда округу.
- Тарасов Александр Макарович — Тран-спорттун муруну таламы № 4 сонгулда округу.
- Чимба Александр Маныгевич — Типо-графийн № 5 сонгулда округу.
- Хертек Темир Кан-ооевич — Октябры-нын чөөн таламы № 6 сонгулда округу.
- Волосников Николай Яковлевич — Про-летарскийн № 7 сонгулда округу.
- Мауревская Анна Сергеевна — Ок-тябрьнн барымы таламы № 8 сонгулда округу.
- Радченко Надежда Михайловна — Кооп-еративн № 9 сонгулда округу.
- Даваа Александр Бирбөөвич — Сель-скийн № 10 сонгулда округу.
- Анкушинов Александр Васильевич — Согу таламы № 11 сонгулда округу.
- Мунзун Максим Монгузевич — Пе-сочьянын № 12 сонгулда округу.
- Сирпаченко Екатерина Ивановна — Муруну таламы № 13 сонгулда округу.
- Чазбаа Леонид Борангевич — Чехов-тун № 14 сонгулда округу.
- Болдур-оол Борис Халчупевич — Чер тургузуунун № 15 сонгулда округу.
- Нешваров Константин Ермеевич — Чер тургузуунун № 16 сонгулда округу.
- Веселова Надежда Викторовна — За-воутун № 17 сонгулда округу.
- Навалеров Алексей Иванович — Улет-пурнун № 18 сонгулда округу.
- Хурепен Керим-оол Кадир-оолович — Завоутун № 19 сонгулда округу.
- Сердобов Николай Алексеевич — Он таламы эртинин № 20 сонгулда округу.

БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОН

- Дукор Оржак Лопсан-Шыраповна — Кызыл-Мажаалтын № 21 сонгулда округу.
- Артас Монгуш Баян-оолович — Ал-Дов-рактун № 22 сонгулда округу.
- Дорхова Екатерина Александровна — «Бардык» совхозтун № 23 сонгулда округу.
- Онта Сарыглар Даян-оолович — Сары-Белдин № 24 сонгулда округу.
- Резниченко Константин Федорович — Эрги-Бардыктун № 25 сонгулда округу.
- Намай Николай Саввич — Час-Адыр-нын № 26 сонгулда округу.
- Саламатов Семен Антонович — Акси-Бардыктун № 27 сонгулда округу.
- Ода-оол Давр Кок-Хунаевич — Хал-деленин № 28 сонгулда округу.
- Өткөк-оол Куулар Лопсанович — Бже-Тейнин № 29 сонгулда округу.
- Серип Монгуш Анай-оолович — Ден-Терезинин № 30 сонгулда округу.

БАЙ-ТАЙГА РАЙОН

- Даржаа Хертек Сүрүн-оолович — Монгу-Тайганын № 31 сонгулда округу.
- Доржуалды Монгуш Омбу — Шуйнун № 32 сонгулда округу.
- Алдын-оол Оюн Таселович — Бай-Тал-дын № 33 сонгулда округу.

КЫЗЫЛ РАЙОН

- Даваа Иргит Адыевич — Кызыл-Далгын № 34 сонгулда округу.
- Ангырбан Маады Матасевич — Баро-Халдун № 35 сонгулда округу.
- Дементьев Валерий Николаевич — Тез-лянын № 36 сонгулда округу.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН

- Куларьева Александра Яковлевна — Чадаанын барымы таламы № 37 хоорай сонгулда округу.
- Седип Сат Дамбаевич — Чадаанын чөөн таламы № 38 хоорай сонгулда округу.
- Донтугу Монгуш Докур-оолович — Ча-даанын № 39 көдө сонгулда округу.
- Козлемно Арсений Артемьевич — Даш-тыг-Кузурнун № 40 сонгулда округу.
- Самн Полина Алысовна — Шеминин № 41 сонгулда округу.
- Дильгимек Константин Банчинович — Чыргалын № 42 сонгулда округу.
- Шелесметов Виктор Сергеевич — Хору-Далгын № 43 сонгулда округу.
- Пилипенко Надежда Дмитриевна — Баян-Талаанын № 44 сонгулда округу.
- Армаалый Анатолий Дювчюнович — Кызыл-Чыраанын № 45 сонгулда округу.
- Байлак Вера Чульдумовна — Төрүнүн № 46 сонгулда округу.

НАА-ХЕМ РАЙОН

- Тона Салчак Калбакхоревич — Саг-ры-Септин № 47 сонгулда округу.
- Долгар Татьяна Сергеевна — Бүрөт-Акындын № 48 сонгулда округу.
- Тапылдай Чызаачи Тунгурович — Шалы-канын № 49 сонгулда округу.
- Сактагай Тонгын Дюбтович — Тере-Халдун № 50 сонгулда округу.
- Филимонова Екатерина Тимофеевна — Медведянын № 51 сонгулда округу.
- Шелеков Анатолий Семенович — Федо-ровканын № 52 сонгулда округу.
- Демнев Петр Артемьевич — Бай-Сөөт-тун № 53 сонгулда округу.
- Михайлов Петр Семенович — Ужетин № 54 сонгулда округу.

КЫЗЫЛ РАЙОН

- Ондай Доржу Дукаевич — Кок-Тейнин № 55 сонгулда округу.
- Нара-оол Хомушкуну Арапчаевич — Кара-Халтын № 56 сонгулда округу.
- Ензас Долгар Владановна — Бай-Бузу-нун № 57 сонгулда округу.
- Капулонов Андрей Иванович — Баян-Бол-дун № 58 сонгулда округу.

ВВУР РАЙОН

- Бейду Николай Сүрүн-оолович — Саглы-нын № 59 сонгулда округу.
- Тюлош Вера Бадыевна — Дус-Далгын № 60 сонгулда округу.
- Арпамай Андрей Мөнгөевич — Халд-гайтын № 61 сонгулда округу.

БИИ-ХЕМ РАЙОН

- Томилин Иван Егорович — Турамын чөөн таламы № 62 сонгулда округу.
- Хорлук-оол Михаил Кожулович — Тура-мын барымы таламы № 63 сонгулда округу.
- Куприянов Алексей Поликарпович — Муруну таламы № 64 сонгулда округу.
- Араччин Админ-кисе Тамбуревна — Тар-лагын № 65 сонгулда округу.
- Маады Нарынмаа Аванович — Халд-нын № 66 сонгулда округу.

СҮТ-ХӨЛ РАЙОН

- Монгуш Ичин Чамыяновна — Бизма-Тайганын № 67 сонгулда округу.
- Чылбак Монгуш Адыповна — Сүт-Хөл-дун № 68 сонгулда округу.
- Агапов Михаил Илларионович — Бора-Тайганын № 69 сонгулда округу.
- Балабай Мария Матасевна — Сүт-Ал-сынын № 70 сонгулда округу.
- Найдын Николай Максирович — Адра-Маадынын № 71 сонгулда округу.

ТАҢДЫ РАЙОН

- Роголев Афанасий Григорьевич — Яд-новтун № 72 сонгулда округу.
- Шевцова Татьяна Алексеевна — Бал-галынын № 73 сонгулда округу.
- Абросимова Анна Васильевна — Со-новканын № 74 сонгулда округу.
- Гусев Петр Семенович — Бай-Хаактын № 75 сонгулда округу.
- Волчатев Александр Илларионович — Межерейн № 76 сонгулда округу.
- Бобров Александр Дмитриевич — Бече-товтун № 77 сонгулда округу.
- Хвалыг Анай Бек-ооловна — Эле-ктын № 78 сонгулда округу.
- Кунгаа Валерий Чамбонвич — Хову-Алсынын № 79 сонгулда округу.

ТЕС-ХЕМ РАЙОН

- Пахомов Михаил Иванович — Самага-лдын № 80 сонгулда округу.
- Кежикий Дадар Болчуупановна — Берг-Далгын № 81 сонгулда округу.
- Чарамба Оржак Хуреноович — Чыр-галандын № 82 сонгулда округу.

ТОЖУ РАЙОН

- Биче-оол Алексей Бекжонвич — Тоора-Хемин № 83 сонгулда округу.
- Нол Чаштаа Дажы-Сергеевна — Ийин № 84 сонгулда округу.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОН

- Прудникова Маргарита Алексеевна — Шагаан-Арыгын сонгу таламы № 85 хоорай сонгулда округу.
- Намчак Сат Комбуевич — Шагаан-Арыгын № 86 хоорай сонгулда округу.
- Сумбуур Василь Балчинович — Арыг-Бажынын № 87 сонгулда округу.
- Гордей Дмитрий Антонович — Торга-лынын № 88 сонгулда округу.
- Окемчик Оюн Темчевич — Чаатынын № 89 сонгулда округу.
- Балажин Төлөш Дамдыкай — Арык-са-нын № 90 сонгулда округу.
- Толгар-оол Оюн Араптанович — Кок-Чыраанын № 91 сонгулда округу.
- Чорбаа Кыргыс Сувановна — Байракан-нын № 92 сонгулда округу.

ЧАА-ХӨЛ РАЙОН

- Сафронова Мария Георгиевна — Чаа-Хөлдун № 93 сонгулда округу.
- Чанзан-оол Салчак Кадир-оолович — Бара-Талдын № 94 сонгулда округу.
- Уйнук Ховалыг Онгароовна — Урбун-тун № 95 сонгулда округу.
- Анчица Хертек Амрыбитовна — Бузу-Теректин № 96 сонгулда округу.
- Федотов Кузьма Николаевич — Ак-Ту-рутундун № 97 сонгулда округу.
- Эрзин РАЙОН
- Ортуу-оол Сергей Мидикенович — Са-рып-Булузунун № 98 сонгулда округу.
- Орешкова Антонина Арсентьевна — Мерюнин № 99 сонгулда округу.
- Араччаа Хомушкуну Самбуевич — Нары-нын № 100 сонгулда округу.

Дооскан онгу классчылар-биле ужуражышкын

Медицинаньң удуртур ажилдакчыларының область чөвүлел хуралы

Областың кадык камгалау ажилдакчыларының чөвүлел хуралы чоокта чаа Кызыл хоорайга болуп эртен. «1954 чылда кадык камгалау органдарының ажилының түнелдеринин болгаш 1955 чылда сорулгаларының дугайында» илеткели область кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Серекий кылган.

Партияның болгаш чазактың сагыш салымшынының ачымда кадык камгалауны ажалдадырышынаар бистин область чыл турум көвүдөн турар дээрин илеткели онзаал демедеген. 1954 чылда ол сорулгага 24 миллион рубльди берген. Эмнеген албан черлериниң четкези калбары турар. Аарат тодарар аппаратра-биле, яны-бүрү нармы херекселдер-биле, кадык болгаш чымчак инвентар-биле болгаш оон-даа өскө дерлелелер-биле эмнегелериниң четселенишкини экижээн. Эртен чылын Кызыл поликлиникамыга, хирургия салбырыга, хоорай эмнегелерге болгаш Бельбейде урутар эмнегелерге ренген аппараттарын тургускулаан. Өвүр, Тес-Хем, Бай-Тайга районнары болгаш Түрөн хоорайның эмнегелери санитар машыналарын алган. Областа чус-чус экижлер болгаш медицинаң ортумак эртемиң ажилдакчылары ажиллап турар.

Эмнеген албан черлериниң хөй-хөй удуртукчулары, район эмнегелерин, санитарияларын кол эмчилери боттарыны билишкенирден болбаазырап, аарымы өмөт тодарарының чаа аргаларын шитгедип ап, медицина эртемиңниң чедикшикенирин практика чүткүлдүг иштеридип турар. Чөөн-Хемчик болгаш Таңды районнары кадык камгалау кидирияны эргелекчи эштер Смирнова, Анисимова, Пиваква олар кадык камгалау органдарын болгаш медицина кадрларын четес удуртуп турар. Кижизилдегил ажилдың кошказың түнелде чамдык эмчилер ажилыга болгаш чуртталгазытта боттары төлөп-тиг тутпайн турар. Тоора-Хем эмнегелериниң эмчиан Жердев уругу арылаан, багай ажиллап турар.

Көзө черлерде чамдык эмнегелерин ажилының түнелди чогуур негелдемеге четпейн турар. Кызылдың, Шагаан-Арытын болгаш Өвүрүнүң эмнегелери дыка эки ажилда, чоңуң эмнеге хандырдылган узам экижидип болур тургай ийик.

Аптека эргеледи эмнегелерин болгаш фельдшер-акушерка пункттарының херекелдерин ыракта-ла долур хандырбайн турар. Санитарияның болгаш гигиенаның чүддери салымда ховар. Областың санитариянының кол эмчизи эш Сахаров халдымырлыг аарыларга улур санитария албанын четес удуртуп турар. Элеон хөй улуттук бүүдүгелеринин, азы-чөм кылар черлериниң, школаларының, интернаттарының санитария байдалы дыка четес боуп турар.

Медицина билгилерин пропагандаларын дыка күштедирериниң эргежок чугулааны илеткели айтыкан. Култур-луг амыдырал, санитарияның болгаш гигиенаның негелелерин сагымыр дөш демиселдиң чугулаа четсээ болса, эмчиин тодаргай, билдигер өзү болур ужураут.

Таңды райондук кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Масина райондук медицина албан черлеринде ажилының дугайында айткан, оларны эш айма-биле четес хандырар турарын демедеген. Областың медицина таламы-биле кол тускай эртемиңлери районнарда шоолуг барбайн турар деп ол шүгүмчүлээн.

Амгы үеде бистин кол кичөөн-гейиши болса, ырак оларда турар малчынарның медицина хандырдылган экижидерине, нияттиң күш-ажылында херекселер илеткели кирер аралыг болур төлөдө, урутар ажилдериниң туушуктуу күштедирерине угланган турар ужураут — деп эш Масина чуугаалаан.

Область эмнегелериниң кол эмчизи эш Шабазов бодунуң саналында область эмнегелериниң, ылангыч хирургия салбырының ажилында четстер таламы-биле шүгүмчүлөдүг сагындырылганын деп хууэнтен.

— Область эмнегелериниң медицина ажилдакчылары ажилчы чоңарын хандырары экижидери дөш бүгү күжүлениширлик салыр — деп ол чуугаалаан.

Эш Шабазов областың болгаш хоорайның кадык камгалау кидирияның таламында эмнеге ажилына контроль-ла күштедирериниң болгаш область эмнегелериниң тускай эртемиңлериниң районнары медицина ажилдакчылары-биле сыйры харызаалыг болурунун эргежок чугулааның дугайында чуугаалаан.

— Эртен чылын ниитилеңди организацаларының болгаш кижизилериниң саны өскөн — деп Кызыл Крест ниитилеңдиң обкомунуң даргазы эш Ломкина чуугаалаан. Илчазык кадык камгалауны организацаларының болгаш эмнегелериниң албан черлериниң удуртукчулары Кызыл Крестниң ниитилели чоңуң ортуңа Санитария-чырыдышкын ажилына чорударына улуг рольду ойлаар түрбүжө,

ооң ажилыңче ам-даа чогуур кичөөн-гейи салбайн турар.

Чөөн-Хемчик райондук кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

— Медицина ажилдакчыларының үшкү сьездининиң соңда областың кадык камгалау кидирияны эргелекчи кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

Райондук колхозтарыга божуур бажиңары болгаш урутар ажилдерин организацаларының дурагулааны эш Ковенский чуугаалаан.

Милитизация область эргелекчинин началыгы эш Артаз Тоора-Хем эмнегелериниң ажилында улуг четпестери, Тоора-Хем райондук школаларында, интернаттарында болгаш албан черлеринде санитария байдалың багай болуп турарын чуугаалаан.

Облуксумул даргазының оралакчы эш Анчима эки ажилдап турар медицина ажилдакчыларының дугайында чуугаалап, медикунт эргелекчи эш Орешкова чыта лекцияларын уругу чокчул, халдымырлыг аарыларга улур хем-чегелери шеверин чорудуп, фельдшер эш Филиппов божуур бажиңды ажилдап чедип алган болгаш фермаларда колхозчуларга уругу чоруп турар дээрин демедеген.

Эмнегелерде чедирген он үнелгилдерин ам-даа багай ажиллап турарын эш Анчима айткан. Элеон каш ренген аппараттар ажилдапайн турар, мидиг түрбүжө областың кадык камгалау кидирия оң чыдагызын белин тодаргайлаан. Медицинань чамдык ажилдакчылары ниитиян амыдыралында киришпей турар, лекциялар чоручувайн турар, кадык амыдырал дөш демиселдейн турар, аарыг кижилерге элтиг-ээлдек болбайн турар.

СЭКП обкомунуң секретары эш Ток СЭКП ТБ-ның январь Пленумунуң болгаш ССРЭ-ниң Дөди Советиниң ийги сессиязының шиттирлериниң дугайында база кадык камгалауны ажилдакчыларының мурнуна турар сорулгаларының дугайында тодаргай чуугаалаан.

Чөвүлел хуралга ол ишкан областың санитариянының кол эмчизи эш Сахаров, Кызыл хоорайның урутар эмнегелериниң кол эмчизи эш Радченко, Каа-Хем эмнегелериниң кол эмчизи эш Зверев болгаш оон-даа өскелер база санал берген. Шунту 18 кижизил санал берген.

Чөвүлел хуралды кижизилериниң шүгүмчүлөдүг сагындырылганы болгаш кижизил саналдарын барымдалап турган, медицина албан черлериниң ажилы экижидерине угланган хемчегелери чогаалды кылырын болгаш облуксумга бадыладып кижизилерини областың кадык камгалау кидирияны чөвүлел хуралды кижизилери дааскан.

Чөвүлел хуралды кижизилериниң шүгүмчүлөдүг сагындырылганы болгаш кижизил саналдарын барымдалап турган, медицина албан черлериниң ажилы экижидерине угланган хемчегелери чогаалды кылырын болгаш облуксумга бадыладып кижизилерини областың кадык камгалау кидирияны чөвүлел хуралды кижизилери дааскан.

Улур-Хем районунуң Киров аттыг көзө ажил-агы артелиниң отчөт-сонгулалыг хуралының түнелди айтыгышпаан, артелиниң ажил-агында чедикшикенирин болгаш оң ажил-чорудулааында четпестерин, жоон сонгалары сорулгалың эш Д. Чамырың бижжээн. Мыямыг бода мал, чыгыг өстүрериниң планын колхоз күүсеткен, мындыг-даа болса, шөр мал өстүрериниң планын чүтлө 89 хуу күүсеткен. Сөөгү ийи чылда шөр мал хорамчага таварып турган, элеон хөй хөй, өшкү кызыраан. Инвентарын ара салыр, кызыраар чоруп бар. Хаван кажазы бичин, хаванарга делем, чыгыг кажаа кылдымаан. Элеон хөй хаван өөлери хорсаан.

Болхоз чыл-чыла-ла хөй дага өөлери инкубатор станцияны сым ап турар, мындыг-даа болса, күш ажилы хөгүвөөн, кохозова эвөөн орулга берип турар, эртен чылда бир дагадан чүтлө 28 чуртталга алынган. Малдыг продуктууг чоруп ам-даа хууд. Мал чедириниң белеткелиниң планы күүсеткен, мал ажилында хөй күш кирер ажилдар механизациямай, малга кажаалар чедикпейн турар.

Сорулга болса, 60 үндөзүн четпестерин дүргөн ууткаар дөш ажил-херекти шын организацалары болур. Ниитиян мал ажилы хөгүдөр, оң продуктууун дыка белир дөш колхоз баштаар чери, бүгү колхозчу малчынар кажагызын-дан-даа артык тодаргай ажил чорудары негетиниң турар деп эш Чамырың бижжип турар.

Колхозчуларын болгаш механизаторларын сыйры кадык ажилдакчыларының түнелде Улур-Хем районунуң Жданов аттыг колхозу отчөттүг үнелгилер дүргүзүндө элзон чедикшикенирлик болган дугайында эш Соскал бодунуң чуугаалааны илеткен. Мыямыг бода мал, чыгыг өстүрериниң планы күүсеткен, тарылга шөдү калбарган. Тараа культураларының гектар бүрүзүндө 18 центнер дүжүт ажаал алынган болгаш бир күш-хүвүнге 3 килограмм тараа 1 рубль 50 копеек оонажып турар.

Оң-биле кадык колхозтун ажилында уугу четпестер бар. Көзө ажил-агы артелиниң Уставын каржы-биле үрөп турар чоруктар илэрээн. Колхоз баштаар чери колхозчуларын ниити хуралыга шиттирээр айтырылганы чүтлө баштаар черин хуралдарына шиттиреш турган. Колхозка 4 иккин чүтлө баштаар чер шиттир үндүрүлгө-биле хөдөлгөн, ажилдадып турган. Бухгалтер Петухин 16 муң рубльди сангыткан. Колхозчуларын ниити хуралының шиттирери чокка 18 тонна тараа баарга саттыган. Тус-түс кижизилер деген өрө—98 баш мал ажилда чедир агыныр, оң иштинде Шагнаа 1 алытты, Арапчор 3 хөй-хөй өртөөн амдыга чедир төлөдөн, оң ажилда саяакчы турган Кобы 1 алыт, 3 хөй, 990 рубль, 1 тонна 300 килограмм тарааны сангыткан.

Чоннуң чөптүг негелдези

Бай-Тайга райондук колхозтарыны кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

— Медицина ажилдакчыларының үшкү сьездининиң соңда областың кадык камгалау кидирияны эргелекчи кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

Райондук колхозтарыга божуур бажиңары болгаш урутар ажилдерин организацаларының дурагулааны эш Ковенский чуугаалаан.

Милитизация область эргелекчинин началыгы эш Артаз Тоора-Хем эмнегелериниң ажилында улуг четпестери, Тоора-Хем райондук школаларында, интернаттарында болгаш албан черлеринде санитария байдалың багай болуп турарын чуугаалаан.

Облуксумул даргазының оралакчы эш Анчима эки ажилдап турар медицина ажилдакчыларының дугайында чуугаалап, медикунт эргелекчи эш Орешкова чыта лекцияларын уругу чокчул, халдымырлыг аарыларга улур хем-чегелери шеверин чорудуп, фельдшер эш Филиппов божуур бажиңды ажилдап чедип алган болгаш фермаларда колхозчуларга уругу чоруп турар дээрин демедеген.

Эмнегелерде чедирген он үнелгилдерин ам-даа багай ажиллап турарын эш Анчима айткан. Элеон каш ренген аппараттар ажилдапайн турар, мидиг түрбүжө областың кадык камгалау кидирия оң чыдагызын белин тодаргайлаан. Медицинань чамдык ажилдакчылары ниитиян амыдыралында киришпей турар, лекциялар чоручувайн турар, кадык амыдырал дөш демиселдейн турар, аарыг кижилерге элтиг-ээлдек болбайн турар.

СЭКП обкомунуң секретары эш Ток СЭКП ТБ-ның январь Пленумунуң болгаш ССРЭ-ниң Дөди Советиниң ийги сессиязының шиттирлериниң дугайында база кадык камгалауны ажилдакчыларының мурнуна турар сорулгаларының дугайында тодаргай чуугаалаан.

Чөвүлел хуралга ол ишкан областың санитариянының кол эмчизи эш Сахаров, Кызыл хоорайның урутар эмнегелериниң кол эмчизи эш Радченко, Каа-Хем эмнегелериниң кол эмчизи эш Зверев болгаш оон-даа өскелер база санал берген. Шунту 18 кижизил санал берген.

Чөвүлел хуралды кижизилериниң шүгүмчүлөдүг сагындырылганы болгаш кижизил саналдарын барымдалап турган, медицина албан черлериниң ажилы экижидерине угланган хемчегелери чогаалды кылырын болгаш облуксумга бадыладып кижизилерини областың кадык камгалау кидирияны чөвүлел хуралды кижизилери дааскан.

Улур-Хем районунуң Киров аттыг көзө ажил-агы артелиниң отчөт-сонгулалыг хуралының түнелди айтыгышпаан, артелиниң ажил-агында чедикшикенирин болгаш оң ажил-чорудулааында четпестерин, жоон сонгалары сорулгалың эш Д. Чамырың бижжээн. Мыямыг бода мал, чыгыг өстүрериниң планын колхоз күүсеткен, мындыг-даа болса, шөр мал өстүрериниң планын чүтлө 89 хуу күүсеткен. Сөөгү ийи чылда шөр мал хорамчага таварып турган, элеон хөй хөй, өшкү кызыраан. Инвентарын ара салыр, кызыраар чоруп бар. Хаван кажазы бичин, хаванарга делем, чыгыг кажаа кылдымаан. Элеон хөй хаван өөлери хорсаан.

Болхоз чыл-чыла-ла хөй дага өөлери инкубатор станцияны сым ап турар, мындыг-даа болса, күш ажилы хөгүвөөн, кохозова эвөөн орулга берип турар, эртен чылда бир дагадан чүтлө 28 чуртталга алынган. Малдыг продуктууг чоруп ам-даа хууд. Мал чедириниң белеткелиниң планы күүсеткен, мал ажилында хөй күш кирер ажилдар механизациямай, малга кажаалар чедикпейн турар.

Сорулга болса, 60 үндөзүн четпестерин дүргөн ууткаар дөш ажил-херекти шын организацалары болур. Ниитиян мал ажилы хөгүдөр, оң продуктууун дыка белир дөш колхоз баштаар чери, бүгү колхозчу малчынар кажагызын-дан-даа артык тодаргай ажил чорудары негетиниң турар деп эш Чамырың бижжип турар.

Колхозчуларын болгаш механизаторларын сыйры кадык ажилдакчыларының түнелде Улур-Хем районунуң Жданов аттыг колхозу отчөттүг үнелгилер дүргүзүндө элзон чедикшикенирлик болган дугайында эш Соскал бодунуң чуугаалааны илеткен. Мыямыг бода мал, чыгыг өстүрериниң планы күүсеткен, тарылга шөдү калбарган. Тараа культураларының гектар бүрүзүндө 18 центнер дүжүт ажаал алынган болгаш бир күш-хүвүнге 3 килограмм тараа 1 рубль 50 копеек оонажып турар.

Оң-биле кадык колхозтун ажилында уугу четпестер бар. Көзө ажил-агы артелиниң Уставын каржы-биле үрөп турар чоруктар илэрээн. Колхоз баштаар чери колхозчуларын ниити хуралыга шиттирээр айтырылганы чүтлө баштаар черин хуралдарына шиттиреш турган. Колхозка 4 иккин чүтлө баштаар чер шиттир үндүрүлгө-биле хөдөлгөн, ажилдадып турган. Бухгалтер Петухин 16 муң рубльди сангыткан. Колхозчуларын ниити хуралының шиттирери чокка 18 тонна тараа баарга саттыган. Тус-түс кижизилер деген өрө—98 баш мал ажилда чедир агыныр, оң иштинде Шагнаа 1 алытты, Арапчор 3 хөй-хөй өртөөн амдыга чедир төлөдөн, оң ажилда саяакчы турган Кобы 1 алыт, 3 хөй, 990 рубль, 1 тонна 300 килограмм тарааны сангыткан.

Бай-Тайга райондук колхозтарыны кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

— Медицина ажилдакчыларының үшкү сьездининиң соңда областың кадык камгалау кидирияны эргелекчи кадык камгалау кидирияны эргелекчи эш Ковенский бодунуң саналында калбар-биле ажилды дугайында чуугаалаан.

Райондук колхозтарыга божуур бажиңары болгаш урутар ажилдерин организацаларының дурагулааны эш Ковенский чуугаалаан.

Милитизация область эргелекчинин началыгы эш Артаз Тоора-Хем эмнегелериниң ажилында улуг четпестери, Тоора-Хем райондук школаларында, интернаттарында болгаш албан черлеринде санитария байдалың багай болуп турарын чуугаалаан.

Облуксумул даргазының оралакчы эш Анчима эки ажилдап турар медицина ажилдакчыларының дугайында чуугаалап, медикунт эргелекчи эш Орешкова чыта лекцияларын уругу чокчул, халдымырлыг аарыларга улур хем-чегелери шеверин чорудуп, фельдшер эш Филиппов божуур бажиңды ажилдап чедип алган болгаш фермаларда колхозчуларга уругу чоруп турар дээрин демедеген.

Колхозка мастерская вегетивнип турар

Өвүр райондук «Коммунистиче орук» колхозу районда улуг колхозка санатынын, оң ажил-агыи чыл келген турум өзүп сайырап, колхозчуларын култур-луг амыдыралы белин турар.

Индиг болса-да колхозта дарганаар болгаш чазымыл черлери чок. Дарганаар чер болган ыш чазар мастерская чок болганында колхозтун көзө ажил-агы херекселерин септөөрине болгаш чаа херекселерин кылырында садал болуп турар.

Артелиң дарганаары, чазыкчылары кыжын бажиңарында, чыгыг дагытаа ажиллап турарлар. Индиг болганда оларны күш-ажылының бүдүрүчүлүгү, кыжын ажилының шынары чавыс.

Колхозтун дарганаар болгаш ыш чазар черлерин организацалап тургузар дугайында тускай оран-бажың тулар дугайында хемчег алыры колхоз баштаар чериден негетиниң турар.

Н. САГААН.

Эрон райондук «Кызыл сымдыс» колхозунда бижикти биче билгилерин болгаш бижик билгилерин өөрдир бижик бөлүмүн организацалап тургускан. Ол бөлүмү бо хүнге чедир чүтлө чыгыс-ла кичээлдер болгаш сөөгү үеде бөлүмүнүң башкы эш Чыргай шууг ажилдавастаан.

Бижиң бөлүмүн уауртур

Эрон райондук «Кызыл сымдыс» колхозунда бижикти биче билгилерин болгаш бижик билгилерин өөрдир бижик бөлүмүн организацалап тургускан. Ол бөлүмү бо хүнге чедир чүтлө чыгыс-ла кичээлдер болгаш сөөгү үеде бөлүмүнүң башкы эш Чыргай шууг ажилдавастаан.

С. АРГУУН.

Багай ажаал кадалааныңдан 20 тонна картофель шууг үрелип баксыраан. Ажаал алымышын үеинде хөй чидиргилер болдурган. Белең ажил колхозчулар күш-хүвүндү минимумун күүсеткен. Колхозту организацалары ажил-агы таламы-биле бижылаарының чуугаа негелелерин бирөөл болса, көзө ажил-агы артелиниң Уставын шыңгыг сагымы болур.

Таңды райондук «Революцияның чалбыны» көзө ажил-агы артелиниң отчөттүг хуралында чыл дүргүзүндө ажил-агы түнелдерин чуугаалаан. Эш С. Тапмын-оол колхозтун ажил-чорудулааны чедикшикенирин болгаш четпестерин бижжип турар.

1954 чылда ниитиян мал ажилы хөгүдөрүнүн планын, күргүнеге дулаар тараа, көзө ажил-агы продуктуларының планын колхоз чедикшикени күүсеткен. Тарылга шөдү калбарган, тараа культураларының хөй нуруузуң гектар бүрүзүндө ортума-биле 17 центнер дүжүттү алган. Колхозчуларын бир күш-хүвүнге 4 килограмм тараа 2 рубль 30 копеек оонажып турар.

Колхоз баштаар чери эртен чылын эки ажилдаан 22 муңакчы колхозчуларга күш-хүвүндү негелде төлөдөрүн тымыс-кан. Колхоз кижизилерин отчөттүг хуралга четпестери шүгүмчүлөдөн. Сүт саалдызын болгаш дүк кыргыдызын планы күүсеткен, малдыг продуктууг чорунуң уугу деннедиг болуп турарының бир кол чылдагыны болса, малга бижжичем суурун тургусуунаында болур.

Колхоз турум планын күүсеткен, картофель, ногаа тарылганы калбартын шыдаан болгаш оң эвөөн дүжүт алган. Бо чылын турум планын күүседир, колхозу суурун чагайкылар, картофель, ногаа тарылганы калбартыншаан, оң эки дүжүт чедип алыр дугайында артель баштаар чери боттуг хемчегелери алыры негетиниң турар.

Сталин аттыг колхозтун отчөттүг хуралында баштаар чериниң даргазы эш Радченко эвөөн ажилдап турар дээрин демедеген.

Илчазы-даа бо ажилда четпестер бар. Чамдык бүдүрүлгө, албан черлериниң удуртукчуларының, кол бухгалтерлериниң таламында күрүне чөшкениниң бижикчилери-биле санажыр ажилды чүтүлгө көрбөй, оң ийги чегерини херээ кылдыр көөр фактылар эвөөн эвөө. Оң чыгыне Кызылдың септелге-мехайлыг заводунуң, Раскова аттыг даараныга комбинатынын, облостребовонтуң транспорт конторанының, горноуң дулаалар ажил-агы чериниң, электр станциянының, облостребовонтуң салыг баазының, аш-чөк комбинатынын, ыш заводунуң болгаш өскө-даа чамдык коллективтерин аттары алап болур. Ол коллективтерин бухгалтерлери 1953 чылда үндүргөн күрүне чөшкениниң чамдык бижикчилериниң төлгөн облигацияларын мычугаа чедир бербөөн илэрээн. Ол болса, бижикчилериниң ойнашкын тиражыга киржир арганын кыжырааран турар чоруп болур.

Ол ишкан чамдык албан, бүдүрүлгө черлеринде күрүне чөшкениниң облигацияларын төлгөн, а оң соңда ажилдап үнүп чоруткан кижилерге облигацияларын чогуур үеинде бербөй турар фактылар бар.

Бүдүрүлгө, албан черлериниң партия, комсомол, профсоюз организацалары болгаш дулаалар комитетлар күрүне чөшкениниң облигацияларын бижикчилерге чогуур үеинде тымыс таламы-биле боттуг ажилдарын чорудар ужурулуг.

М. ШАКИРЗАНОВ,
Кызылдың № 7173 төп ажаалта кассаның инспектору.

ССРЭ-нин күрүне чөшкенини болгаш Кызыл хоорайның чуртталгы чонунун салышкынының өзүлдөзи

Бюджетте негелде орулгаларының бирөөдү болса, ажаалта кассаларына күрүне чөшкениниң таралдыгында кирген херекчилер болур.

Ажилчы чоңарың ажаалта кассаларында шитжамырлары болгаш күрүне чөшкениниң берген херекчилери Төроо чурттуг экономика болгаш култура таламы-биле хөгүдөдөнгө, чоңуң материалды чагай амыдыралың денелени улам белирине уугу болду. Биеттич чуртуустан бүтүлгө ажилчы чоңары күрүне чөшкениниң бижикчилерине каржы боттарының патриотчу хууэлдөз деп санап турарлар.

ССРЭ-ниң улус ажил-агыи хөгүдөрүнүн 1953 чылда үндүргөн күрүне чөшкени Кызыл хоорайга 3324 муң рубль түнге таратылган. 1954 чылда таратылган күрүне чөшкени хоорайга 2504 муң рубль түнге таратылган. Күрүне чөшкениниң ойнашкыны болгаш төлөгелеринде 1942900 рубльди төлгөн.

Чугаа Кызылдың төп ажаалта кассасы 1954 чылда салымчыларың салымшынының хууэнига болгаш ойнашкыныга 273239 рубльди төлгөн.

Кассаларга чоңуң шитжамыры 1380215 рубльге, салымчыларың саны 1291 кижизиле чедир өскөн. Чоңуң акша херекчилиги бо өзүлдө болса, аш-чөм чыл болгаш калбар херекелдиң барыянына күрүне өртөөн чигелелериниң база ажилчы чоңарың ортуңа тапкыр массалык ажилдарың экижөөнүн түнелди болур. Ажаалта кассаларына чоңуң шитжаткан акшаны улус ажил-агыи ажилдадырылыга бистин хоорай, суурталымын чагайжымылга

чынбар эвөөн эвөө отганы алганнар. Чыжаа, эш Дездема ажил-олачага — 9000 рубльди, эш Шамкин — 4000 рубльди алган. Мындыг-даа болса, колхоз бүдүрүлгөсине чамдык колхозчуларын каржыгезин багайын айтыс чоруп.

Улус демократиязының чурттарында

ССРЭ биле КУР-нун аразында культурлук харылзааларнын бызыгышыкыны

ПЕКИН. Кыдаттын болгаш Совет Эвилелинин ийи культуруг албан черлери болуу—Пекин библиотеканы биле Москва В. И. Ленин аттыг библиотеканын аразында харылзаа чылды-на бызыгын болгаш калбарын турар. «Гуанминжао» солунун дымнады турары-биле азыра, 1954 чылда Пекинниң библиотеканы Совет Эвилелинден 24.269 экемилер номнарын алган. Оларнын аразында техниктик литература хей черин ээлеп турар.

(СЭТА).

Чоннун кадыкшылынын дугайында КУР-нун чазаанын сагыш салышыкыны

ПЕКИН. Сөөлү беш чылдын дургузунда Кыдатка чонун кадыкшылын камгалаарынын таламы-биле хей чүдүлөр кылдыган. Хоорайларда, көдө районнарда муң-муң эмнегелер, клиникалар, медицина пункттары, божуур бакынылар ачылтынган. Улуг-улуг бүүдүрүлгелерин чанында дүнеки санитарияларны организаастаан. Чурумалдык черлерде ажык чоннарга дымнадыг бакынылар, санитариялар тургустунган.

Хосталга мурунга чедир чурттуу хоорайларда чүдө 227 кыдат болгаш 330 даштык эмнегелер, амбулаториялар болгаш медициналык өскө-даа албан черлери турган. Эмневи дөш база эм өртөө акшаны баш бурунгар төлөө турган, бүүдүн кижилерин эмнегеге бары берге турган. Улус эрге-чагырганын чымдарынын дургузунда хоорайларга эмнегелерин, амбулаторияларын салы бары-ла 5 катта өскө. Нияти хевирини эмнегелеринде алдыга инфекция, туберкулез болгаш уруулар эмнегелери, божуур бакынылар, уруулар, хероленер колдугуучулар болгаш медициналык өскө-даа албан черлери тургустунган. 1952 чылда социал страхованын системаны чурттуу чыгарып соонда ачылганынын болгаш албан-хазыкчыларын эмневи таламы-биле чарыгдаларын профивилелери болгаш бүүдүрүлгелер чурттуу турар апарган.

(СЭТА).

Польшаның ажылчы чоннарынын профессионалдык өөредилгези

ВАРШАВА. Улус-демократтыг Польшада ажылчыларнын профессионал өөредилгезинче улуг кичээлге салдынын турар. Чурттуу хоорайларда болгаш үдүтүр төнтеринде белик билигел даштыкларын, металлургияны, машина туудуучуларын, судно туудуучуларын, псе-таавычыларын болгаш үдүтүрүчү өскө-даа алдыраарынын ажылчыларын белектеп турар профессионал школаларын болгаш устарган училищелерини четкизи калбарын турар.

Ам үде чуртта муң хире профессионал школалар болгаш устарган училищелер саватынын турар. Оларда бары-ла 200 муң кижи өөренип турар. Сөөлү үенин дургузунда профессионал өөредилгенин системанын 500 муң хире белик билигел

лиг ажылчыларын белектеп. Шахталарда, заводтарда болгаш фабрикаларда бүүдүрүлгенин муракчыларынын—бригадирлерин, металл дүрген кестиреринин, дүрген экидиргелеринин мастерлеринин болгаш өскө-даа хей сангын школалары тургустунган.

Польшанын бүүдүрүлгелеринде бүүдүрүлгенин совет чаартыкчыларынын дуржугаларын калба-биле ажылгап турар. Чижээ, псе-таави үдүтүрүчү совет ин жевер Ковалевтун методун—буугаар 30 ажык муң кижи ажылдап турар. Ажылдын чза методун шигээлди ап турар чорук оларнын күш-ажылын бүүдүрүчүлүүн 12 ажык хуу бедилеринге дулаан турар.

(СЭТА).

Иштики Моол — КУР-нун мал ажылдыг районнарынын бирээзи

ПЕКИН. Сияхуа агенттелинин Ху-Хотодан дымнады турары болза, Иштики Моол автономнуг область бо чымын план буугаар малдын баш санын 21,7 миллион баш чедир өстүрер.

1954 чылда малдын баш саны 19 миллион турган, төдөргайларга 1953 чылда бодаарга 2.200 муң баш хей.

Болгарияда суг мөөнээр черин туудушкуну

СОФИЯ. Песыр хемде Сталин аттыг, суг мөөнээр өң улуг черин туудушкуну Болгарияда дүрөлдөкөн темпелер-биле чоруп турар. Бо чылдын суг мөөнөөшкүлү болгаш ийи электростанцияны ажылгага кирери төлөвлетинген. Бо

Иштики Моолда ол ышак тараа ажылы база хөгжүп турар. 1955 чылда анаа 3,5 миллион тонна тарааны бүүдүргөн турар.

Тараанын нияти чымдазын көвүлгелер согулга-биле 52 муң гектар эс-хуруг черлерин болгаш кур черлерин немей ажылгага кирген турар.

(СЭТА).

Орус болгаш совет литературага Албаниянын ажылчы чоннарынын сонургалы

ТИРАНА. Сөөлү беш чылдарын дургузунда Албаниянын күрүнеин ном үдүр чери албаны дымга 77 аттыг орус классиктерин, совет чогаалчыларын номнарын 620 муң экемилер нияти тиректиг кылдып парзан үндүргөн.

Орус дымга парлатынган уран-чечен, политиктиг литературага херегелд улуг

улуг ужу-дузалыг болуп турар. БУДР-нун дымга хей хоорайларда суурга кранлары, экскаваторлар, компрессорлар болгаш Совет Эвилелинден алдынга өскө-даа механикалар ажылдап турар.

Совет Эвилелинден чоруткан бо бүгү өртөн дедир эгитнес техника, ол бүгү дузаламчы БУДР-нун болгаш Совет Эвилелинин улустарынын ызыралынын чырыктымг өргүзүү болуп деп БУДР-нун парлагамы демдеген турар.

(СЭТА).

КУДР-нун парлагамы Совет Эвилелинин дузаламчызынын дугайында

ПЕНЬЯН. Дайынын үргөдүрүлүсү улус ажыл-агыйын каттап тургузарында корей улуска Совет Эвилелинин дузаламчыныч БУР-нун парлагамы улуг кичээлге салын турар. Совет Эвилелинин дузаламчы-биле чаа күчүгүт төп радиостанция болгаш улуг балык-консерва заводун туудуу турар деп солуунар бижип турар.

Каттап тургузушкуну ажылдарынын темпелерин бедилеринге советтин чаа тулук техникасын ажылгап турар чорук

улуг ужу-дузалыг болуп турар. БУДР-нун дымга хей хоорайларда суурга кранлары, экскаваторлар, компрессорлар болгаш Совет Эвилелинден алдынга өскө-даа механикалар ажылдап турар.

Совет Эвилелинден чоруткан бо бүгү өртөн дедир эгитнес техника, ол бүгү дузаламчы БУДР-нун болгаш Совет Эвилелинин улустарынын ызыралынын чырыктымг өргүзүү болуп деп БУДР-нун парлагамы демдеген турар.

(СЭТА).

Бразилиянын улус массалары амдырадың байланын экижлери дөш демдеген турар. Чокта чаа чурттуу наймысалы Рио-де-Жанейрога аш-чөм өртөнүн улугун турарына улус чыскаал болган. Анаа улустун, профивилелин болгаш хероженерин хей сангын организациялары киршиккенер. Бразилиянын наймысалыга болган өскө бир күчүгүт чыскаалын киршикчелери 35 чыл ажылдаа кижилерге пенсия тылыр дугайын хоойлу төлөвлө берге кирген президент Кафо Фильону хоругулан күш чок бодууларын негезенер. Ол чыскаалга Сан-Паулодан, Пернамбукодан болгаш өскө-даа штаттардан келген хей сангын төлөөлөр киршиккенер.

СЭТА-нын фототехниказы.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозуң кыйгырының адаанга ат салышыкынын чыылдазы

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАДА

ПЕКИН. «Женьминжао» солунун дымнады турары болза, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозуң Кыйгырынын адаанга ат салышыкынын чымдары Кыдаттын улуг-улуг хоорайларында колдугууда доозулган. Пекинге, Тяньцзиньге, Шанхайга, Шэньянга, Уланьга, Кантонга, Чунцинге болгаш Сянганга Вена кыйгырына барык 17 миллион кижи ат салган.

Кыдаттын өмү хоорайларында, суурларда болгаш көдөлдеринде ат салышыкынын чымынын таламы-биле шим-чөөшкүн улум калбарын турар.

КОРЕЯ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАДА

ПЕНЬЯН. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозуң делегейин улустарына Кыйгырынын адаанга ат салышыкынын чымынын таламы-биле Корей Улус-Демократтыг Республикада калбак кампания өгөзгөн.

Республиканын туудуларында болгаш заводтарында, албан черлеринде, суурларда митингтер болгаш хуралдар эртип турар, оң киршикчелери Кыйгыры

Америк монополиялар Латин Американың чурттарын үптээр чорун күштелдирип турар Чаа Орлеанда америк чурттар аразынын экономикактиг чөвүлел хуралы

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэтед Пресс агенттелинин дымнады буугаар алдыра, февраль 28-те хуу капитал салышыкынын айтырылганынын таламы-биле америкалар аразынын экономикактиг чөвүлел хуралы Чаа Орлеанда ачылтынган. Чөвүлел хуралдын ажылдык латин америк чурттарын, АКШ-тан, Канададан 800 хире төлөөлөр, оң иштинде чыкканынын төлөөлөрлери, банк болгаш бүүдүрүчү өскө-даа киршик турар. Ук чөвүлел хуралды АКШ-тын президентинин чанында «делегей көз-жүдөлинин айтырылганынын таламы-биле консулдативтиг чөвүлелин» сүмө-ави буугаар чымдарган деп «Нью-Йорк геральд трибун» солунун корреспондентия демдеген.

Латин Америкага АКШ-тын капитал салышыкынын, Латин Америкага капитал салышыкынага савдарын үндүрүгү факторларынын дугайында болгаш өскө-даа өскө айтырылганын чөвүлел хуралдын хун айтырылганында киршиккен.

Латин Американын чурттарынын ажык-херектиг бөлүктөрү Чаа Орлеанда чөвүлел хуралды сөөк буу-биле көрүп турар, чүге дээрге, олар ол чөвүлел хуралдан өң чүгү-лаа манаайын турар деп чөвүлел хуралдын бүүдүрүчү латин-америк парлагамы айтыган. «Америк империалисттер боттарынын долларларын чүгө ажыктыг казар байлактар тыви-жынын таламы-биле бүүдүрүлгелерге чорудуп турар... Бистин чурттарынын үлөтүрүтүчү болгаш көдө ажыл-агыйнын ажыктыг хөгжүлгезин олар сонур-

(СЭТА).

АКШ-тын компартиязының удуртукчуларын истеп-сүрүп турары

НЬЮ-ЙОРК. Чазак «херечилеринин» база оң иштинде Матусоунун шын өскө көрүтүлгезинге үлөзгөш, кара-базыны турган АКШ-тын компартиязынын 13 удуртукчуларынын херез катан өскө көрүндө АКШ-тын дөди суду ойталаан. Америк парлагамын дымнадыларын чүгө алгаш көргө, АКШ-тын компартиязынын кара-базыны турган хуусааны чокку үдө төнөр деп турар мындыг удуртукчуларына улус чаа дээрин хемчег-

адаанга боттарынын аттарын чангыс өң сетки-биле салып турар.

Ат чымдазынын таламы-биле өгөзгөн кампанияже Пеньянын парлагамы улуг кичээлге салып турар. Солуунар шунтузу бо кампанияны дөткөз чүгү-дери бижип турар. Бо кампанияга көр-ү улустун киршикчелери чаа дайынын өскүдери бодуубас өң быжык шиптирилсин, атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругуларын чедип алдырып илере-лип турар деп Ада-чурттуу чангыс аай демократтыг фронтунун ТК-зынын органы редакция чүдүлгеге бижип турар.

РУМИНИЯДА

БУХАРЕСТ. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозуң вена сессиязынын кыйгырынын адаанга ат салышыкынын чымдары Румынияда чедикшикенин эрттип турар.

Сталин обласка кийгырыга 444 муң кижи, Вакзуека, Ясигга болгаш Баз Марсага 300-300 муң кижи, Балаук обласка 250 ажык муң кижи ат салган.

Ат салышыкынын чымдазы үргү-чүлөп турар.

(СЭТА).

ССРЭ-нин көдээ ажыл-агыйынын тускай эртемниглеринин төлөөлөрүн солужарының дугайында «Де мойн реджистер» солунун бижээн чүүлүн АКШ-та деткип турар

НЬЮ-ЙОРК. Чокта чаа «Де мойн реджистер» солунун санадаанын буугаар, Айова штаттан ССРЭ-же чогуур төлөөлөрүн белпирге дүүштүр совет көдө ажыл-агыйнын тускай эртемниглеринин төлөөлөрүн Айова штатте чорудууларынга совет көдө ажыл-агый ачылдыкчыларынын белеиниң дугайында «Көдө ажыл-агый» солунда парлатынган мезгелин дугайында америк корреспонденттеринин Москвадан чоруткан дымнадынын Нью-Йорктун солунуна парзан үндүргөн.

Айова штаттын чогуур төлөөлөрүн белпирип тургузары берге өскө калып ийик деп «Де мойн реджистер» солунун редактору Лорен Сот медегазы деп Ассошиэтед Пресс агенттели дымнадып турар. «Бир эвес ынаар кылдырып боттен илээр болза, ынаар базарынга белен тускай эртемниглерин чым алдырып чартык ша-даа четпес үе метегилер ийик.

Бистин бодамысы-биле азыра, мындыг төлөөлөрүн составына Айованын чамдык фермерлери—эки хаван өстүрүчүлөрү болгаш эки малчылар, база Эйсте көдө ажыл-агыйнын дуржулга станциязында 3 ийке 4 ийке, оң иштиге

хароун таламы-биле агроном болгаш тараа культураларынын таламы-биле тускай эртемниг агроном кирип болуу» деп Лорен Сот медегазы.

«Нью-Йорк таймс» «Де мойн реджистер» солунун март ийкеде мурнуку чүүлүн үндүлөр парлаан, ийке чугалап турары: «Редакциянын чүүлүгө чокта чаа бистин санадаанымыс ыш-каш, азыраг мал ажылдынын америк методтары-биле тынчар төлөөлөр өрүстөрүн Айоваже төлөөлөр чорудар деп турарына бис өөрүп турар бис.

Күртө департаменттин орүстара бодаа чок харым берип, ойталаас боор деп ийеген тур бис. Бир эвес бистин улуг болгаш күчүгүт чуртуусу Россиядан көдө ажыл-агыйнын каш тускай эртемниглерин киреринден ойталап казаттар болза, ол (бистин чуртуусу) мелегей коргушкунарга баямдырлар деп бодаа тыттып келип болур ийик.

Орус төлөөлөр Айоваже, Айованын төлөөлөрү Россияже барышар. Ийи чурттар оң чүгө ачылгыч чүгү-үндүрүлгө апарулар».

(СЭТА).

АКШ-та реаксылыг террорнун күштелишикени

АКШ-тын компартиязынын удуртукчуларына кара-базынын чаа хоругдалы кыжанып турар

НЬЮ-ЙОРК. Позитивжи азы-бүрт «херечилерин» мелепел кылган күтүг бүүдүрүлгезининин үлөзгөш 1949 чылда шиптирген, америк компартиянын ады удуртукчуларынын кара-базына хоругдалынын хуусааны март 1-де доозулган. Март 1-де хоругдалы турганарын бижип—Юджин Деннис, Джон Гейте, Джон Вильямсон, Джейкоб Стахель болгаш Карл Уинтер олар кара-базыны хостатырганар. Компартиянын адыгы удуртукчу Бенджамин Девис султу «тооп карбон» деп бүүдүрүлгезин буугаар кара-базына немей 60 хүнер хоругдаа өртөр ужурау болуп турар.

Парлагамын дымнадыларында илереп турары-биле азыра, америк эрте-тагыралар АКШ-тын компартиязынын удуртукчуларына хазарыштыр чаа партия аажылашыкыны белектеп турар. АКШ-тын чазас оларга улус чаа суд херез көдүрүп, оларын чүгө коммунист партиянын кезигүнери болуп турары дөш кара-базынара кир ойталаанга белектешип турар.

(СЭТА).

АКШ-та мексикан ажылчыларын аар-берге байдөлы

НЬЮ-ЙОРК. Ювайтед Пресс агенттелинин корреспондентинин дымнады-биле азыра, АКШ-та тур үенин ажылын кылдып турар мексикан көдө ажыл-агый ажылчыларынын аар-берге байдыкынын дугайында мезгелери «Новедатес» болгаш «Эль Универсал» деп мексикан солунар бижип турар. Бо ажылчылар Техаска тускай лагерлери туруп турар деп солунар дымнактаан.

Мак-Алленте (Техас) «чортуушкун лагер» деп бир лагерде 800 кижи туруп

турар, олар ийде «иди-хеп чок, аш-чут, аарыг-аржыктыг» чурттап турар деп АКШ-тан эң келген бөлүк ажылчыларын медегелди «Новедатес» солун бижип турар. Олар АКШ-ка «кадыг-берге лар-лага» таваржып турган деп ажылчылар чугалап турар.

АКШ-та мексикан ажылчыларынын байланын кынап көргүс солуунар немей турар.

(СЭТА).

Англиада өртектер улгадышыкыны

ЛОНДОН. Саң министри Батлер общиналар парлагамына айтырыг харылдашы-пкан, Англиада аш-чөм өртөө чүгө 1954 чылдын иштине 8 хуу өскөн деп дымнактаан парламенттин тускай отендүлүк илөзгөн.

Өртөктөр аарташымы-биле демесе-

жирде чазак каныг хемчеглер ап чорудар деп болуп турар дугайында айтырыгга харым кылдыр Батлерин медегелди амыралдык өртөө хей-хей факторлардан хазаржыр, оларын чамдыном чазактын тынадамыга кирбей турар.

(СЭТА).

Бүгү-эвилелдин шыдыраа чемпионаты

Март 2-че чамдын төндүр салдынган 12 салышыкынын соода гроссмейстерлер Смыслов биле Геллер 8,5 санын болуп мурунда чоруп турарлар. Делегей чемпиону Ботвинник биле мастер Спасский олар 8 санарым.

Март 4-те Бүгү-эвилелдин шыдыраа чемпионатынын он үшүк салышыкынын болган.

(СЭТА).

ЧАГЫКЧЫЛАРГА
«ШЫН»
солуну үзүктөл чокка алыры-биле чагыдылганы узадыры чугула

Чагыдылганы хүлөзгөн алырын, а ол ышак чагыдылганын хуусааны узадырын харылдаанын бүгү-ле монторлары, салбыралы, агентилери база почталикнар чорудуп турар.

Кызы хоорайда Дружба кудумчузуна № 136 бажында чурттап турар хазакты Михаил Николаевич Балшин Киев хоорайда Герский кудумчузуна № 8 бажынын 25 квартиранында чурттап турар болуун кадайы Тамара Васильевна Кашпизан чарлар дугайында херек көдүрүп турар.

Ук херекти Кызыл хоорайда улус студуну 2-ги участогунга өскө.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин кудумчузу, бажы № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 3—62, редакторнун ораалчызынын 3—68, партияжи амдыраг, пропаганда, көдө ажыл-агый, культура болгаш амдырал кидистеринин база бухгалтериянын 3—65, харымсагалыг секретарынын 4—98, иштиги информация, чагаа, үдүтүр транспорт кидистеринин 3—88.